

- Cu premiera de sâmbătă, 8 aprilie a.c., cu piesa „Fuga” la Teatrul de comedie, veți fi la a treia montare Bulgakov: după piesa „Maestrul și Margareta”, pe care ați realizat-o în două variante diferite, la Teatrul Mic din București și în Israel (unde a și fost socotit „spectacolul anului” și nominalizat apoi în topul celor mai bune spectacole ale ultimilor zece ani)...

- Am vrut să fac „Fuga” cu multă vreme înainte de „Maestrul și Margareta”, dar nu s-a putut. De altfel, încă de la început piesa aceasta a avut mari probleme. Stalin a interzis-o, încât n-a fost montată decât târziu, după moartea sa și a lui Brejnev. În 1972 a ieșit acel film extraordinar cu Batalov, Ulianova, Savelieva și alții. Dar eu nu știu să existe până în momentul de față un spectacol mare/ cu această piesă care să fi cutreierat lumea. Poate să fi fost în fosta Uniune Sovietică, nu știu precis.

- Ce v-a interesat în primul rând aici?

- Vedeți, eu sunt realment pasionată de epoca Revoluției din Octombrie și observ că foarte multă lume simte acum nevoia să reconsidere această epocă, să aibă o privire lucidă asupra celor întâmplate atunci. Privire pe care Bulgakov a avut-o, privire obiectivă, nepărtinitoare. E aici, în fond, tema revoluției infinite, care atinge sufletul oricărui om care a traversat istoria acestui secol. Și noi înțelegem acum mai bine totul. Ceea ce-i surprinzător în acest text - și m-a mirat că n-a fost aprobat atunci - este că el nu atacă cu nimic nici Armata Roșie, nici revoluția în sine. Pentru că nu asta îl preocupa pe Bulgakov, cât deingolada, cea rostogolire uriașă, nu numai a Armatei Albe, ci a tot ce însemna un sistem de valori al unui mare imperiu în destrămare. Asistăm la o teribilă deșirare, destrămare, rostogolire pe panta exilului. Un bulgăre care se topește și care, la sfârșit, tânjește să redevină zăpadă curată. E ca o avalanșă venită dintr-un vârf de munte, de fapt drumul exilaților, de la Sanct Petersburg în Crimeea și de acolo la Constantinopol până la Paris. Un exod. Sunt citate chiar și texte din Biblie despre exod. Insuși sistemul valorilor morale și al instituțiilor se dispersează, se distruge, e aruncat în aer: ajunge în cele din urmă un foarte tragic bălci al deșertăciunilor. Mai este, ceea ce și Tarkovski a înțeles mai târziu: o mare nostalgie a pământului natal. Căci, ultimii supraviețuitori ai acestui exod se întorc în cele din urmă să moară acasă. Se întorc, deopotrivă, și cei vinovați - generalii care au ucis - și cei nevinovați. Vor muri cu toții. Așa cum au murit Tsvetaeva și atâția alții. Dar se întorc pentru că vor acasă. Și vor nu doar să moară acasă, cât să respire acel aer, și tot ceea ce nu se poate descrie, acea lumină ce nu se poate exprima în cuvinte, impalpabilă.

- E indirect, deci, un mesaj pentru toți cei emigrați, pentru toți cei plecați... dincolo?

- Pentru mine nu există acest „dincolo”. Am destui prieteni acolo și știu câtă nostalgie au ei într-înșii. Nu e vorba neapărat de nostalgia aceasta tragică pe care o resimt personajele lui Bulgakov, care sunt tot timpul la limita dintre grotesc și sublim, tragic și un fel de comic absurd. Adică, toate evenimentele devin absurde pentru ei. Tot ce înseamnă demnitate, măreție devine derizoriu, meschin, îngrozitor, penibil. Or, toți eroii acestei piese traversează stările de conștiință de la măreție la deriziunea absolută, fiind perfect conștienți de această nostalgică disperare. Unii se adaptează, alții nu, și preferă să se întorcă și să moară.

- Poate și pentru că există, în subtext, vinovăția, sentimentul vinovăției...

- Într-adevăr. Și această temă, a vinovăției asumate, e de asemenea una importantă la Bulgakov. Și foarte actuală în momentul de față. Unul dintre personajele piesei - generalul Krilov, pe care-l interpretează Vladimir Găitan - e comandantul ultimului front, vestit prin aceea că drumurile lui erau pline de spânzurați. E un personaj tragic ce traversează un proces de conștiință îngrozitor: ultimul spânzurat devine fantoma conștiinței lui. Alter ego-ul său, dublul său, cel care îl determină să plece să-și ispășească soarta. Mai există un fel de nostalgie fabuloasă, specifică în general sufletului slav, așa cum apare ea în toate marile romane ale lui Tolstoi sau Dostoievski. Un fel de a muri într-un anume cod al onoarei. Așa cum am încercat să sugerez și în „Pescărușul”.

Personajele „Fugii” sunt ofițeri ori soldați care au acest fel absurd de a prefera moartea. Pe care și-o asumă la modul grandios, tocmai pentru că viața e atât de îngrozitoare în jur. Chiar ordonanța Grapibin, unul dintre personajele fantastice care devine dublul personajului Frulov, face un act de eroism pe câmpul de luptă, spunând comandantului adevărul întreg, știind că va fi spânzurat pentru asta.

- Care este în spectacol ponderea personajului interpretat de Ștefan Iordache?

- Personajul interpretat de Ștefan Iordache, generalul Ceanotă, întrupează tema eternului răătăitor care se adaptează lucid, care acceptă

text iluzie a fost preocuparea noastră cea mai importantă. De fapt, nu-mi place să vorbesc despre spectacolele mele înainte ca ele să existe. Nu știu cum vor arăta ele de fapt, la premieră...

- Și cât de apăsător ați pus accentul pe politic de această dată? Ce plan îi rezervați politicului în spectacol?

- Sigur că, în mod inevitabil, politicul e în prim-plan; existențialul de asemenea, ca de altfel și căutarea de sine. Nu pot să dau lecții despre dozaj. Asta o să vedeți dv., dacă o să fiți interesați sau nu de aceste greutăți infinitezimale pe care le-am pus în diversele

International, el fiind și foarte substanțial și oferindu-mi posibilitatea de a sta o lună la Paris și a vedea Festivalul de toamnă. Apoi și pentru că spectacolul s-a prezentat la Festivalul francofoniei, de la Limoges și Liège. Deci a fost jucat în trei țări. Și va mai urma și Africa și Canada. Să vedem dacă vom ajunge să mergem și aici. Deci, de stimulat, m-a stimulat foarte mult.

- Am auzit - și vă rog să-mi confirmați dacă este adevărat ori ba - că, în cam două săptămâni, veți avea premiera spectacolului cu piesa „Pelicanul” de Strindberg, la Sala Dalles...

Obosită de mizeriile lumii teatrului

Cătălina Buzoianu alege Fuga

circul existenței, devenind un mare actor al timpului său. El nu vrea să moară, deși știe că nu va mai fi niciodată cel care a fost. El trece la condiția de saltimbanc, spune că este Olandezul zburător, cel ce va continua să poarte cu el, în el, nostalgia. Cuvântul acesta care-l obsedează și-l va ucide în cele din urmă, departe.

- În „Maestrul și Margareta” tema cuplului apare, împreună cu tema intelectualului, în prim-plan. Ce rol îi revine acesteia în „Fuga”?

- Tema cuplului, preluată de Bulgakov din marea literatură rusă, se întrepătrunde cu tema intelectualului prins în roata dințată a istoriei. Intelectualii lui Bulgakov trec prin toate negurile istoriei. Se întorc la zăpada veșnică, traversând și timpul și spațiul cu aceeași credință nestrămutată în valorile pe care, totuși, nu le pierd. Le păstrează până la capăt. Și revine, desigur, și tema iubirii, atât de importantă la Bulgakov. Iubire dincolo de moarte, un fel de Tristan și Isolda. Și nu e vorba doar de iubirea dintre un bărbat și o femeie: Serafima, de exemplu, se poate vinde - chiar dacă nu ajunge să facă acest lucru - fără să fie întinată. De fapt, este tema maturității absolute, a acestei umilințe, nu în sensul propriu al cuvântului, ci al demnității, în orice situație din viață.

- Și cum anume ați armonizat toate aceste teme și planuri? Ce probleme aparte v-a ridicat, eventual, această dozare/ armonizare?

- Piesa, fiind scrisă nu în acte și tablouri, ci în opt vise, este prin urmare o piesă a visului. Dar visul acesta devine de la început un coșmar al existenței. Pe care personajele sunt obligate să-l trăiască până la marginea disperării. Textul mai are ceva straniu: pornește de la o forță teribilă, de la o extraordinară acumulare de energie, care se dispersează treptat, treptat până devine evanescentă, imponderabilă. Inefabil. Energia se dispersează în spațiu. Toți devin alienați.

Nu e vorba de un azil de nebuni, ci de clovni. Așa cum erau altădată clovni fratelini care zburau prin azile și prin diferite comunități nefericite, aducând visul, amintirea, fragmente dintr-o altă existență. Căci modul în care realitatea cumplită devine pe parcursul acestui

planuri ale acțiunii. Pe mine m-a interesat tragi-comicul în primul rând. Felul în care o mare tragedie devine o mare comedie. Dar o mare comedie tristă. Cred că am avut o echipă foarte bună de actori. Toți colaboratorii mei sunt de excepție. E vorba de scenografia Dan Antemir și Liliana Manțoc. Cu Liliana Manțoc lucrez de 20 de ani și întotdeauna relația noastră a fost benefică. Echipa Teatrului de Comedie îndrăznesc să spun că este la această oră o echipă strălucită, extrem de receptivă la tot ce s-a creat în spectacol. Alături de actorii maturi ai teatrului, precum Vladimir Găitan, George Mihăiță, Silviu Stănculescu, Dan Tufaru, Candid Stoica și, bineînțeles, Larina Demian, este și o pleiadă realment deosebită de tineri foarte talentați.

- Lia Manțoc e de părere chiar că acești tineri sunt, din start, de nivel internațional prin disponibilitatea lor „de a face foarte bine aproape orice li se cere”.

- Confirm. Sigur, teatrele sunt invadate acum, din fericire, de tineri. O generație extraordinară. Și tinerii de la Comedie sunt chiar deosebiți. Ai senzația, da, că le poți cere orice, că absolut nimic nu le este imposibil. Manuela Hărăbor, Mihail Bisericanu, George Ivașcu, Florina Anton - perechile de îndrăgostiți Valentin Popescu și Liana Dumbravă, Zoltan Octavian Butuc și Ana Ioana Macaria (pe care ați văzut-o și în „Pescărușul”), ca de altfel și proaspătii angajați ai teatrului, Viorica Vatamanu, Mihaela Tereocă, Dorina Chiriac, Alexandru Pop, Liliana Fulga, Puiu Dănilă - care fac roluri mici, dar importante, roluri cu biografii, cu destine, cu prim-planuri etc. Sper că n-am uitat pe nimeni. Nu cred că e vreun actor nepotrivit în acest spectacol. E aproape o distribuție de film. Nu știu dacă spectacolul o să intereseze atât de mult, el nefiind unul spectaculos în sine. Dar e făcut cu multă dragoste și înțelegere, cu o comunicare extraordinară. Atâta cantitate de energie, chiar pasiune, sperăm să dea rezultate.

- 1994 v-a răsplătit cu numeroase premii. Ce loc ocupă ele, premiile, în cariera dv. Cât și în cel fel vă stimulează ele?

- Sincer vorbind, m-a stimulat în mod deosebit premiul pe care l-am primit pentru „Teatrul descompus” de la Radio France

- Confirm. E o piesă pe care am început-o anul trecut, am reluat-o după concediu crezând că pot s-o fac într-o lună. Dar ne-am trezit că teatrul acela, spațiul de joc necesar, nu exista încă. Atunci Lia Manțoc a amenajat acest spațiu, transformându-l realment într-un spațiu magic. Piesa lui Strindberg e o piesă pentru actori. O piesă care aduce teme din marile lui piese - „Sonata spectrelor”, „Tatăl” etc. În „Pelicanul”, protagoniștii sunt Valeria Seciu și Mircea Rusu, care e în vogă în momentul de față. Ei fac de altfel un cuplu foarte bun. Cred chiar că Mircea va deveni unul din marii parteneri ai lui Vali. Mai e Domnița Constantiniu de la Teatrul Mic și doi studenți foarte buni de la ATF - abia în anul II (când am început lucrul cu ei erau în anul I), de la clasa prof. Ion Cojar. Ei se numesc Oana Tudor și Vlad Zamfirescu. Oana e fiica unui actor de la Teatrul Tineretului din Piatra Neamț, Romeo Tudor, iar Vald e fiul lui Florin Zamfirescu. Dar asta n-are nici o importanță, pentru că ei nu seamănă cu părinții lor. Sigur că le datorează părinților talentul și felul în care arată, dar sunt ei înșiși. Rolurile sunt foarte grele, pentru ei e o muncă peste puteri. Dar sperăm să iasă bine. Să vedem, sunt și eu foarte curioasă, cum va rezona experiența unei actrițe ca Vali Seciu, cu farmecul ei coroziv și anihilant, personalitatea lui Mircea Rusu, atât de puternică și într-o ascensiune violentă, cu grația și lipsa de experiență a acestor copii.

- Ce alte proiecte mai aveți pentru această stagiune?

- Am rămas puțin în urmă cu proiectele, mele pentru că la Comedie trebuia să încep mai devreme și nu s-a putut. Trebuie să încep la Bulandra, acum, „Patul lui Procust”, după o dramatizare a mea. Și apoi „Levantul” lui Mircea Cărtărescu. Am făcut scenariul. E vorba de o coproducție între Teatrul „Levant” al Valeriei Seciu și Teatrul Bulandra. Apoi, tot în coproducție, între Teatrul de Comedie și Teatrul româno-american - „Copilul îngropat”, cu Mariana Mihuț, Victor Rebengiuc și actori de la Comedie, Vladimir Găitan, Vali Popescu, Diana Dumbravă, George Ivașcu și Mihai Bisericanu. Cum se vede, nu ducem lipsă de proiecte și idei. Sănătoși să fim!

Carmen CHIHAIA